

2274

2281

1

Register.LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

- A.
4. Den, som fått någon att skjutsa.
 5. En bortbyting.
 6. Karlen, som skjöt på trollet.
 7. När åskan slog ner på trollet.
 8. Kvinnan, som blev villad och träffade en trollko.
 9. Fiskaren, som skällde på trollet och blev sjuk.
 10. Näcken.
 11. Näcken.
 12. Näcken, som spelade vid flodluckan.
 13. Sjörrå.
 15. Tomten.
 16. En trollhare.
 17. Att förhindra drakens makt.
- C.
18. Drängen, som blev förgjord av en tatterska och sedan
 19. lärde sig mycket av henne.
 20. Tatterskan, som botade skervan.
 21. En, som kunde visa tjuven.
 22. Husaren, som satte urskita på en kamrat.
 23. Att sätta urskita på folk.
 24. Maran.

- D. 25 Skampålen i Vetlanda.
- F. 26 Kyrkogårdsjord, som ströddes kring gölen, och fisken
blev bunden.
- G. 27 Prästastigen.
- J. 28 Onda bettet.
- 29 Kikhosta.
- 30 Vildlappaskott.
- 31 Knarren.
- 32 Mot utsot.
- 33 Vårdkast.
- M. 34 Tomasmissonatten.
- F. Oblaten i Gökupan.
- 35
- 36 Hur man skall bli av med myror.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

3.3

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Karl Johan Johansson.

Karl Johan Johansson, skomakare, Damnäsen, Björkö socken.

Född den 2 augusti 1847, u. ä.

Modern bodde i en liten stuga, som stod på den plats, som

numera benämnes kvarteret Delfin, vid Storgatan i Vetlanda stad.

Bosatt i Björkö socken sedan år 1863.

På riktigheten av vad han berättade, trodde han helt. Då

han omtalade historien om sjörådet, sade han, att han skulle kunna

lägga händerna på bibeln och svära på att det han omtalat var san-

ning.

Han gjorde inte antydning om, att hans barnafantasi kunnat

bedraga ifråga om det som han trodde sig ha sett eller att det kunde

ha varit t.ex. en geting, som vid tillfället ifråga tillfogade honom

smärtan i kinden.

J. sade att han var pingstvän.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

44

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Den som fått någon att skjutsa.

Den som fått någon obehörig att skjutsa har brukat göra
så, att han stigit av och tittat mellan hästhuvudet och betslet. Då
har han fått se, vem han har skjutsat.

Men det måste ske kyickt, annars får han sig en (örfil).

Ar. d.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

55

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Näsby socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

En bortbyting. (Sägen.)

Meddelarens första hustru hade en kusin, som bodde i Blås-
ut i Näsby socken. De påstod att det var en bortbyting. Hon fick
vara precis som ett djur. Naglarna voro som klor. Hon kunde inte tala.
Hon dog när hon var 18 år gammal.

2212234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Nävelsjö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Karlen, som sköt på trollet. (Sägen.)

Det var en fiskare, som bodde på Näset under Dalskog i Nävelsjö socken. Han hette Nils Håkansson.

De hade en natt varit i Flishult, han och en bror och flera andra. De hade varit och skulle ta kräftor.

De skulle gå en skogsväg, men de kom av vägen.

Bössor hade de med sig.

Rätt som det var, fick de se ett föremål, som såg ut som en stubbe, vid där nere och smalare uppåt .

En av dem sköt på det där.

När han hade skjutit, så blev det sina sex och tretti smällar i skogen.

Emellertid kom de hem.

Ovannämnde Nils Håkansson hade berättat denna historia.

A: d

2237.2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

77

Sm. S. Vedbo härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Hults socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

När åskan slog ned på trollet.

Det var en gång en hustru som var ute och gick på vägen.

Åskan körde.

Då varnade hon att det kom som ett nystan och rullade

under hennes kjortel.

Hon blev kvick att ta av sig kjorteln och lämna den. När

hon gått några steg, slog åskan ned på den.

A. d.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

88

Sm. S. Vedbo härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Hults socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Damnåsen,
Björkö.

Kvinnan, som blev villad och träffade en trollko.

Det hände i Hults socken på 1880-talet.

Det var en ung kvinna som var ute och gick, och hon skulle gå en tvärtomsväg. Hon blev då villad. Det var på ljusa dagen.

När hon gått länge, träffade hon på en svart trollko ; hornen var snurrade.

Kon försvann.

Kvinnan ifråga, var, när detta hände, fulltakene piga. Hon blev sedan meddelarens hustru.

A: d.

2234 2234 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagner.
Nävelsjö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Fiskaren som skällde på trollet och blev sjuk.

Fiskaren Nils Häkansson på Näset var en dag och skulle ång-
la på sjön Tjurken. Det var på en vik. Så var det öar med höga berg.

Men han fick ingen fisk.

När han länge hade försökt, plockade han opp sina krokar.

Då fick han höra, att det ramlade i bergen.

"Jaså, det är du, som har förhållit gäddorna, ditt luder! "

sa' han.

Det var ett troll, han skällde på.

Efter den betan fick han ligga ett halft år.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson,
Dammåsen, Björkö.

Näcken. (Sägen.)

Det var omkring år 1910.

Det är en å som går förbi Nyebro, och så går hon åt

Eksjöhället.

De var några stycken som gick och skulle meta.

Det var vid 10-11-tiden på kvällen. De hade ingen ljus

med sig.

Meddelaren kastade ut ett mete. Då böljade det till, och

så syntes det som ett hästhuvud, som kom upp ur vattnet. Sen var det

slut med fisket.

På söndagsmorgonen frågade meddelarens flicka: "Såg

I den röda hunden? Han sprang på mossen. Han försvann."

2234234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammasen.
Björkö.

Näcken.

I sådana där gölar påstå de, att det finns sån där smörja.

Det var en bonde som hette Jarl och bodde i Bagga-
måla. Han var och ånglade och fick då opp ett hästhuvud ur vattnet.

Det var Jonas' son, Kalle i Russnäs. Han var och
metade. Då fick han se som ett hästhuvud över vattnet.

Han svor och han slog i vattnet.

Då försvann näcken med detsamma.

Sen gick Kalle hem.

A. f.
22372234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

12

Sm. Aspelands härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnår.

Mörlunda socken.

Meddelare Karl Johan Johansson,
Dammåsen, Björkö.

Näcken, som spelade vid flodluckan.

Det var en svåger till meddelaren - han var snickare och
var från Mörlunda - han talade om, att det var vid en kvarn, där
kunde de få höra näcken. Han satt nere vid flodluckan och spelade.

När han slog den elfte takten, då var det bäst att stoppa fingrar-
na i Öronen, annars kunde de som hörde på, fått dansa, tills de dan-
sat ihjäl sig.

A. 4

222234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

113

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Näsby socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Sjörå.

När meddelaren var på sjunde året, vistades han ungefär ett halvår hos ett par gummor, som bodde i Försberg utmed Prästatigen i Näsby socken.

Då såg han ofta ett sjörå.

Det var vid en göl nära vägen. Sjörået såg ut att vara å där något över en meter långt. Det hade brunröda byxor och vita kjortärmar. Det låg alltid på sidan.

Meddelaren såg det nästan alltid, när han gick förbi.

En söndagsafton var det några småpojkar som voro tillsammans, och en vet ju, att när pojkar kommer ihop, är de göketa.

Meddelaren sade då: "Om den där gubben vore här nu, å skulle vi ge honom en smäll."

Men han hann knappast säga detta, förrän han fick en smäll på kinden. Det blev illrött och svullnade, och det dröjde

22234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Tomten.

Hos bonden Frans Öm i Lygneshult hade de en tomt.

Julaftonsnatten dukade de opp, han skulle spisa.

De påstår, att när de har sådana där dragmakare, så blir de

nte fattiga.

2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

16

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Damnäsen,
Björkö.

16.

En trollhare.

Det var en hare, de sköt på, smäll på smäll. När de äntligen fick honom, då snurrade inälvorna.

A. m.

22 52234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

17

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid. Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Att förhindra drakens makt.

Drakar är som långa ormar, som har man.

Om de står ini, där som är tomtat och kastar en kniv, där

de ser det blänka, så har han (draken) ingen makt.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.
Bäckseda socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Drängen, som blev förgjord av en tatterska och sedan lärde
sig mycket av henne. (Sägen.)

Det var en ung man, som tjänade bonddräng i Bäckseda och
var riktigt avhållen.

Så kom en tatterska dit, och han skällde på henne litet .

Då sade hon till honom: "Du kan få göra sällskap med mig."

När hon var kommen ett stycke, så var det inte vidare,

utan han fick lov följa efter henne.

Han fick sedan lära mycket, så han hade hela satans

styrka.

Han kallades Kalle Dag.

C:6.

22 12234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

21
21

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Näsby socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

En som kunde visa tjuven. (Sägen.)

De hade stulit hos Gustaf i Espebråna.

Han var hos en gubbe långt borta. Denne visade Gustaf, vem
som var tjuven.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Damnåsen,
Björkö.

Husaren, som satte urskita på en kamrat. (Sägen).

Det var en avskedad husar, som hette Dahl och kallades lille Dahl, i Mörteryd.

Han var en gång och odlade mosse i Torp i Björkö socken.

Då var det en som hette Frans - de kallade honom Vargen, för han grinade.- Han hade gjort sina behov på deras verktyg.

Dahl sa': "Har du lust till att skita, så ska du få skita."

Detta var på morgonen. Frampå aftonen började han få laga sig till. Han fick sitta på dikeskanten.

Då gick han till Dahl och bad honom att hjälpa sig.

Då sade Dahl, att om han ville bestå ett stopp brännvin, så skulle han hjälpa honom.

2234

2237

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

23

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Att sätta urskita på folk.

Den, som vill sätta urskita på en person, tar av dennes
träck och fyller därav i en butelj och ställer sen buteljen i
rinnande vatten eller i bakugnen.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Maran.

Meddelaren hade varit för maran ett par gånger.

Det kommer och häver sig över en, en är vaken, men en rår
inte med att skrika.

Det skulle vara människor, som gå i sömnen, som de kallade
för maran.

2237 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

25
25

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Vetlanda socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Skampålen i Vetlanda.

Framme vid Nypan, nära Vetlanda Gästgivaregård, var en påle. Där fick de slita spö.

Tjyvapiskaren hette Gren.

De snörade opp dem, som skulle ha spö, så de knappt räckte marken med tåspetsarna. Ogifta pigor, som fått ett barn, skulle slita ris.

De voro sen så förhatliga, så de fick inte vara ibland ungdomen sedan.

F:6

2234 34

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

26

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johan sson,
Dammåsen, Björkö.

Kyrkogårdsjord ströddes kring gölen, och fisken blev bunden. (Sågen.)

Det var en gesäll, som vilade en natt i Baggenåla. Han var finne.

Så var det några stycken som var ute. Gesällen var förveten och gick ner till gölen.

"Usch", sa han, "här är rå!"

Han sa, att de skulle ta kyrkogårdsjord och strö.

Så skulle meddelarens första svärfar strö sådan jord, men han tog fel. Han strödde kyrkogårdsjord kring gölen; den skulle i stället ha strötts i denna.

Så blev fisken bunden.

Anmärkning.

Meddelaren hade hört ov anstående av sin svärmöder, Hedda Palm i Dammåsen.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

27

G:6
Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Näsby socken.

Meddelare Karl Johan Johansson,
Dammåsen, Björkö.

Prästastigen. (Namnsägen.)

Mellan Näsby kyrka och Visslelid finnes en stig, som kallas

Prästastigen.

Den har troligen fått sitt namn därav, att prästerna brukade gå den stigen, när de skulle till och från kyrkan.

2234 2274

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

28

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen, Björkö.

Onda bettet.

Meddelaren hade en gång haft onda bettet i ett finger.

Han fick det en gång, när han borrar i ett berg i en

kanal och skulle plocka opp en del stenflisor.

Det blev svår värk.

Han besökte läkare.

2234 2214

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20
29

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Kikhosta.

Mot kikhosta användes märremjolk.

Anmärkning.

Detta botemedel känt av flera.

2234 2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

20
30

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnår.

Näsby socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Vildlappaskott.

Det var en bonde, Gustaf i Espebråna, som sköt bort vild-

lappaskottet med pilpinnar.

2237

2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

31

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Näsby socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Damm-
åsen, Björkö.

Knarren.

Meddelarens hustru - i andra giftet - hade fått knarren i

ena armen.

Hon besökte Gustaf i Espebråna.

Hon fick hämta tre strån. Så fick hon lägga armen på en

tröskel.

Sen tog Gustaf de tre stråna och slog därmed på den

sjuka armen, och så skulle kvinnan fråga:

"Vad slår du för?"

Och Gustaf svarade: "Jag slår bort knarren, den narren."

Kvinnan blev bra.

2217

2234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

32

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Damnåsen,
Björkö.

Mot utsot.

Mot utsot användes stenkol. Krossas och tas in i vatten.

2234 2274

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

21
33

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Damåsen,
Björkö.

Vårdkast (Sägen)

På ägorna till Ännaryd i Björkö, vid vägen Ännaryd - Tjun-
naryd, finnes en plats, där de kastat ris och knabbar.

Orsaken till denna sed är följande:

Det var en gång en flicka, som varit och hämtat en bult
(vält). Hon kom väl i klämma, och hon fick sin död på ovannämnda
plats..

N. 21

2212234

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

34

Sm. Östra härad.

Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken.

Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Tomasmässonatten.

Tomasmässonatten fick de inte mala. Rätt som det var, kunde

kvarken stanna.

Då fick mjölnaren lov att ta några slantar - det skulle vara

uddaören- och kasta i kuggorna. Då gick kvarnen sedan.

2274 2284

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

35

Sm. S. Vedbo härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Hults socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammå-
sen, Björkö.

Oblaten i bikupan. (Sägan.)

I Hults socken var en som hade gott om bi.

En gång hade han varit och begått nattvarden och hade tagit

oblaten ur munnen, och sen hade han stoppat oblaten i en bikupa.

Sedan var det en präst, som var och lyddes på bina. Då

sjöng de en psalm.

Då ville prästen köpa bikupan, men det fick han inte.

Han sade då: "Tag bort det, som du har stoppat in i biku-

pan."

Karlen hade stoppat oblaten i bikupan för att han skulle få

tur med bina.

Sm. Östra härad. Upptecknare Gottfrid Wagnér.

Björkö socken. Meddelare Karl Johan Johansson, Dammåsen,
Björkö.

Hur man skall bli av med myror.

Om de vill bli av med myror, så ska de ta av den stacken, de byggt, och flytta detta och så rita med en pinne och säga: "Här får du bygga och bo."